

Голові разової спеціалізованої вченої ради
в Національному університеті
«Одеська політехніка»
доктору наук з державного управління,
професору
М.М. Миколайчуку

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

доктора юридичних наук, професора, професора кафедри права та публічного управління Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка, **Кучука Андрія Миколайовича**, на дисертацію Крайнюкова Максима Миколайовича на тему: «Розвиток інституту контролю в публічному адмініструванні судової системи України», подану до захисту в разову спеціалізовану вчену раду Національного університету «Одеська політехніка» Міністерства освіти і науки України на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

1. Актуальність теми дисертації, зв'язок із науковими програмами, темами.

Актуальність теми дисертаційного дослідження Крайнюкова Максима Миколайовича «Розвиток інституту контролю в публічному адмініструванні судової системи України» не викликає сумнівів та належним чином обґрунтована автором. У сучасних умовах трансформації публічного управління, зростаючих вимог до прозорості, підзвітності та ефективності функціонування судової влади, питання вдосконалення механізмів контролю набувають особливої ваги як у науковому, так і в прикладному вимірі. З огляду на виклики, пов'язані з реформуванням судової системи України, інтеграційним курсом держави до ЄС, а також впливом воєнного стану на функціонування інституцій публічної влади, проблема, порушена в дисертації, є надзвичайно актуальною.

Дослідження відповідає положенням Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки, схваленої Указом Президента України від 11 червня 2021 року №231/2021, яка визначає необхідність посилення ролі інститутів контролю, розвитку механізмів підзвітності суддівського корпусу, запровадження внутрішнього та зовнішнього моніторингу діяльності судових органів.

Крім того, обрана тематика цілком узгоджується із положеннями Державної антикорупційної програмою на 2023-2025 роки, у якій акцентується увага на необхідності забезпечення ефективного інституційного контролю, громадського нагляду, а також формування прозорості системи оцінювання якості

правосуддя на основі об'єктивних критеріїв.

Важливу методологічну основу для дослідження також становить Концепцію Єдиної судової інформаційно-комунікаційної системи (ЄСІКС) затверджена наказом №178 2025 року Державної судової адміністрації України, яка визначає цифровізацію як ключовий інструмент оновлення правосуддя, в тому числі в контексті розширення електронних форм адміністративного нагляду, моніторингу ефективності судів, прозорості процесів прийняття управлінських рішень у судовій сфері.

У цьому контексті дослідження інституту контролю в публічному адмініструванні судової системи не лише відповідає сучасним науковим пошукам у сфері публічного управління та адміністрування, а й інтегрується у стратегічні документи розвитку системи правосуддя України. Дисертація виконана в межах науково-дослідної теми Національного університету «Одеська політехніка» «Правове регулювання державотворення соціально-економічних відносин в Україні (2022–2025 рр.)» (державний реєстраційний номер № 0122U002193), що підтверджує її відповідність актуальним науковим програмам і тематиці базового закладу вищої освіти.

Таким чином, тема дисертації є сучасною, соціально та науково значущою, має практичну орієнтацію та чіткий зв'язок із державними політиками і міжнародними підходами у сфері модернізації правосуддя та публічного адміністрування.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки та рекомендації, представлені в дисертаційній роботі Крайнюкова Максима Миколайовича, загалом мають належний рівень теоретичної обґрунтованості, логічно впливають із мети, завдань і структури дослідження та базуються на аналізі актуальної нормативно-правової бази, наукових джерел, емпіричних матеріалів і узагальненні практичного досвіду функціонування судової системи України.

У процесі дослідження автором застосовано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів (системний, індуктивний, функціональний, порівняльно-правовий, прогностичний), що забезпечило глибоке опрацювання предметного поля – інституту контролю в публічному адмініструванні судової системи. Висновки кожного розділу логічно структуровані, ґрунтуються на представленому фактичному матеріалі та належним чином узагальнюють теоретико-практичні результати.

Заслугове на позитивну оцінку спроба автора представити власну модель ефективного функціонування інституту контролю, що враховує багаторівневість контрольних механізмів, інституційну автономію судової влади, залучення громадськості та цифровізацію. Автор вміло поєднує аналітичний та прогностичний рівні викладу, що дозволяє зробити пропозиції прикладного характеру.

Разом з тим, окремі рекомендації мають декларативний характер і

потребують деталізації або доповнення кількісними або якісними індикаторами. Зокрема, пропозиції щодо реформування контрольних механізмів у поствоєнний період залишаються переважно концептуальними, без конкретного механізму реалізації. Також бракує глибшого аналізу потенційних ризиків, пов'язаних з впровадженням цифрових технологій у контрольні функції, а критерії ефективності запропонованої моделі викладені у загальних формулюваннях.

Слід зазначити, що сформульовані в дисертації висновки є логічним підсумком проведеного дослідження, а запропоновані автором науково обґрунтовані рекомендації мають практичну цінність для подальшого вдосконалення системи судового адміністрування в Україні. Результати дослідження можуть бути використані у діяльності органів суддівського самоврядування, органів державної влади та в процесі розробки політик у сфері правосуддя.

Таким чином, у цілому, рівень обґрунтованості положень і висновків у дисертаційній роботі відповідає вимогам до досліджень такого рівня.

3. Наукова новизна одержаних результатів.

Наукова новизна дисертаційного дослідження Крайнюкова Максима Миколайовича обґрунтована як у вступі (с. 19-20), так і підтверджується в процесі розгортання основного змісту роботи. Автор запропонував низку положень, що розширюють і поглиблюють існуючі уявлення про інститут контролю в публічному адмініструванні судової системи, з урахуванням сучасних викликів і тенденцій розвитку державного управління.

До елементів наукової новизни, які заслуговують на увагу, належать:

- уточнення дефініції інституту контролю в судовій сфері як системи організаційно-правових механізмів забезпечення підзвітності судової влади, що відображено у підрозділі 1.2 (с. 35–43). Автор надає цьому інституту нове трактування з позицій публічного адміністрування, відмінне від класичного правового розуміння;

- виділення функціональних типів контролю, релевантних саме для судової системи, зокрема внутрішньо-інституційного, парламентського, дисциплінарного, цифрового та громадського (розділ 2.2, с. 82-95), що створює підґрунтя для структуризації форм контролю в межах судової влади;

- запропонована автором типологізація контрольних суб'єктів за рівнями (національний, інституційний, громадянський), що дозволяє концептуалізувати вертикаль і горизонталь контролю у сфері правосуддя (с. 89-91);

- розробка моделі ефективного контролю в публічному адмініструванні судової системи (розділ 3.3, с. 151-159), яка ґрунтується на принципах прозорості, правової визначеності, балансу повноважень та впровадження цифрових інструментів оцінювання діяльності органів судової влади;

- авторська позиція щодо поєднання контролю та діджиталізації – впровадження електронного правосуддя, онлайн-моніторингу, публічної звітності та інструментів штучного інтелекту як нової парадигми контрольної діяльності в судовій системі (с. 165-166).

Наукове обґрунтування доцільності імплементації міжнародних стандартів контролю в публічному управлінні, зокрема на основі рекомендацій GRECO, CEPJ та інших органів Ради Європи (с. 140–144), що розширює компаративний вимір дослідження.

4. Повнота викладу результатів дисертації в опублікованих працях.

Наукова новизна наявна та достатня для дисертації доктора філософії. Основні наукові і практичні результати, що отримані автором в ході дисертаційного дослідження, опубліковані з необхідною повнотою у 9 друкованих працях, з яких 4 – у наукових фахових виданнях України та 1 - у зарубіжному виданні, яке включене до міжнародних наукометричних баз, а також 4 – тез доповідей, оприлюднених на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. Отже, в опублікованих дисертантом наукових працях у повному обсязі висвітлено головні положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи. Результати проведених досліджень отримали апробацію на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях. Кількість друкованих робіт за темою дисертаційної роботи та їх обсяг відповідають вимогам щодо публікації основного змісту дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

5. Дискусійні питання та зауваження щодо змісту дисертації.

У цілому робота М. Крайнюкова демонструє глибоке теоретико-методологічне опрацювання теми, однак окремі її положення залишають простір для наукової полеміки та потребують подальшого розвитку або конкретизації в межах майбутніх досліджень:

1. Попри широкий огляд теоретичних підходів до публічного адміністрування (с. 26-30), зв'язок цього теоретичного розділу з темою дослідження, розвитком інституту контролю в судовій системі, прослідковується слабо. Наприкінці підрозділу варто чітко обґрунтувати, як розуміння сутності публічного адміністрування впливає на формування інституту контролю саме в судовій системі, з акцентом на специфіку судової влади як об'єкта публічного адміністрування.

2. Автор виділяє складники механізму публічного адміністрування — правовий, інституційний, кадровий, функціональний, інформаційний, інструментальний (с. 44-45), однак їх подано описово, без чіткого розмежування функцій і взаємозв'язків. Структура механізму подана фрагментарно, бракує комплексної системної візії. Для кращого сприйняття, доцільно було б доповнити підрозділ логічною моделлю функціонування механізму (наприклад, у вигляді блочної схеми чи таблиці з функціональними характеристиками складників).

3. Підрозділ містить комплексний опис сутності контролю в системі публічного управління судовою системою. Автор логічно вибудовує структуру пояснення від теоретичного тлумачення поняття «контроль», його функцій і принципів до класифікації інструментів (правових, організаційних, громадських) і візуального представлення процесів. Матеріал добре ілюстрований (рис. 2.1-2.3,

табл. 2.2, 2.5). Разом з тим, відсутня аналітика щодо того, які з інструментів реально впливають на прозорість і якість судового адміністрування. Доцільно використати емпіричні дані або кейс-стаді для демонстрації результативності окремих інструментів (наприклад, діяльність Вищої ради правосуддя або антикорупційних органів), дозволить підвищити наукову глибину аналізу.

4. Аналіз зарубіжних моделей контролю в судових системах подано переважно у вигляді опису їх переваг (США, Німеччина, Франція), без критичної оцінки їхніх обмежень або труднощів впровадження в українському контексті (с.128 -160). Доречно доповнити аналіз критикою слабких сторін зарубіжних моделей: наприклад, політична заангажованість дисциплінарних органів (у Франції), складність автономії на рівні штатів (у США), вплив виконавчої влади (у Німеччині).

5. У підрозділі 3.2 «Перспективи розвитку інституту контролю судової системи в Україні: стандарти, виклики й напрями реформ» автор обґрунтовує потребу вдосконалення національної моделі контролю відповідно до міжнародних стандартів, зокрема GRECO, CEPEJ, Венеційської комісії (с. 142–144). Автор зазначає про «інтеграцію стандартів» (с. 144 -145), але не конкретизує які саме стандарти були адаптовані, якими залишаються прогалини. Отже, визначення ступені відповідності українських механізмів стандартам міжнародних організацій (наприклад, CEPEJ або GRECO) дозволить підвищити наукову глибину аналізу.

Слід зазначити, що наведені зауваження та пропозиції мають переважно рекомендаційний і дискусійний характер, а виявлені недоліки й побажання радше позначають вектори для перспективних наукових досліджень і подальшого вдосконалення обраної тематики.

6. Загальний висновок.

Дисертаційна робота Крайнюкова Максима Миколайовича є завершеним самостійним науковим дослідженням, яке відповідає сучасним вимогам до кваліфікаційних праць на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Дослідження виконано на належному теоретико-методологічному рівні, воно має чітку логічну структуру, міждисциплінарний характер та спрямоване на вирішення актуального наукового завдання – концептуалізацію інституту контролю в публічному адмініструванні судової системи України та обґрунтування напрямів його вдосконалення.

У дисертації запропоновано науково виважену модель контролю як ключового інструменту забезпечення прозорості, ефективності та підзвітності судової влади в умовах реформування системи правосуддя. Обґрунтовано необхідність поєднання класичних механізмів контролю з інноваційними підходами, зокрема цифровими інструментами та міжнародними стандартами.

Практична цінність роботи підтверджується впровадженням окремих результатів у діяльність органів публічного управління, у навчальний процес, а також апробацією основних положень у публікаціях автора у фахових виданнях та матеріалах наукових конференцій.

У цілому дисертація Крайнюкова М.М. становить вагомий внесок у розвиток науки у галузі публічного управління та адміністрування, відповідає спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», а також вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами), вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), а її автор, Крайнюков Максим Миколайович, заслуговує присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

Доктор юридичних наук,
професор, професор кафедри права
та публічного управління
Сумського державного педагогічного
університету імені А.С. Макаренка

Андрій КУЧУК